

**SZLOVÁKIAI MAGYAR PEDAGÓGUSOK SZÖVETSÉGE
ZVÄZ MAĎARSKÝCH PEDAGÓGOV NA SLOVENSKU**

945 01 Komárno – Komárom, Elektrárenská – Villanytelep út 2, P. O. BOX 49
Tel.: +421 (0)35 7714 755, +421 (0)35 7713 572 | Mobil: +421 (0)908 335804
szmpsz@szmpsz.sk | www.szmpsz.sk

Adr.

Juraj Draxler, MA

minister

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

813 30 Bratislava, Stromová 1

Vážený pán minister,

Celoštátny výbor Zväzu maďarských pedagógov na Slovensku na svojom zasadnutí dňa 21. februára 2015 - na mnohé podnety zástupcov základných organizácií a regionálnych orgánov Zväzu – sa zaoberala **inovovanými štátnymi vzdelávacími programami** pre základné školy (stupne vzdelávania ISCED 1 a 2), ktoré boli schválené ministerstvom 6. 2. 2015.

Dovoľte nám (ako odbornému a reprezentatívne zástupcovi škôl s vyučovacím jazykom maďarským a ich pedagógom), aby sme upriamili Vašu pozornosť na niektoré, **z nášho pohľadu problematické až neprijateľné ustanovenia** horeuvedených dokumentov.

Úvodom by sme chceli vyjadriť náš **nemenný postoj vo vzťahu k dvojúrovňovému modelu riadenia obsahu vzdelávania** (za správnejší považujeme názov "dvojpólový model", ktorý viac vystihuje rovnoprávnosť, vyváženosť a rovnakú dôležitosť obidvoch častí – centrálnej i miestnej - vzdelávacieho programu školy). Náš Zväz už od polovice 90-tych rokov bol jednoznačným zástancam a "žiadateľom" obsahovej reformy regionálneho školstva na princípe decentralizácie obsahu vzdelávania, rozširovania autonómie škôl a učiteľov v oblasti tvorby obsahu vzdelávania a zavedenia dvojpólového riadenia obsahu vzdelávania v našom regionálnom školstve na Slovensku. Aj z toho dôvodu sme privítali zmeny, ktoré boli naštartované prijatím nového školského zákona v roku 2008, napriek tomu, že sme si uvedomili mnohé nedostatky a problémy, vyplývajúce z nedostatočnej pripravenosti systému na nový spôsob riadenia obsahu (išlo napr. o rýchlo a nekvalitne pripravené pedagogické dokumenty, o nepripravenosť učiteľov na významne novú úlohu tvorby školských programov, o absenciu odborných poradcov a školení, o nedostatku nových učebníc, atď.). Očakávali sme vtedy okrem iného aj väčšiu mieru slobody a autonómie škôl a pedagógov v tejto oblasti, väčší priestor na akceptáciu miestnych možností a očakávaní partnerov školy a skutočnú príležitosť a podmienky pre tvorbu jedinečných, individuálnych a pestrých školských vzdelávacích programov. Aj keď sa tieto naše očakávania celkom nenaplnili, predpokladali sme, že po odstránení počiatočných problémov a nedostatkov a "nábehu" systému na nový model, sa ďalší rozvoj a inovácie dvojpólového modelu riadenia obsahu vzdelávania uberajú týmto smerom.

Nové, tzv. "**inovované štátne vzdelávacie programy**", schválené a zverejnené ministerstvom školstva pred niekoľkými dňami, žiaľ **nenapĺňajú naše očakávania, skôr naopak**:

1. V štátnych vzdelávacích programoch z r. 2008 základné školy s vyučovacím jazykom slovenským (ISCED 1 a 2) mali povinne predpísaných celkom 242 hodín, z toho 192 h povinných a 50 h disponibilných (percentuálny podiel voliteľných hodín je 20,7 %); pre základné školy s vyučovacím jazykom maďarským bolo povinne predpísaných celkom 260 h, z toho 231 h povinných a 29 h disponibilných (11,1%). V inovovaných ŠVP (2015) počet disponibilných hodín pre ZŠ s VJS poklesol z 50 h na 27 h (percentuálny podiel voliteľných hodín je 11,1 %) a pre ZŠ s VJM z 29 h na 13 h (5,0%). Z uvedených čísel vyplýva, že **došlo k výraznému zníženiu disponibilnej časti**, t.j. že v značnej miere došlo k obmedzeniu tvorby miestnej, individuálnej časti ŠkVP a k posilneniu povinnej, centrálnej časti obsahu. De facto ide o **(re)centralizáciu obsahu vzdelávania**.
2. Pri danej miere slobody, voliteľnosti - 11,1% pre ZŠ s VJS, resp. 5,0 % pre ZŠ s VJM - je namieste podstatná, kľúčová otázka: **môžeme hovoriť ešte o dvojúrovňovom (dvojpólovom) modeli riadenia obsahu** v tom zmysle, v akom tento spôsob regulácie rozumejú a (úspešne) aplikujú vyspelé školské systémy vo svete? Pri takejto nízkej disponibilite **má ešte vôbec význam tvoriť školské vzdelávacie programy** a hnať školy do tejto náročnej úlohy? Nebolo by potom vhodnejšie vydať niekoľko (voliteľných) variantov centrálnych vzdelávacích programov (tak, ako boli pred r. 2008 tzv. "varianty UP")?
3. Z porovnania celkového počtu povinných vyučovacích hodín v bode č. 1 (242 h na ZŠ s VJS a 260 h na ZŠ s VJM) vyplýva, že **žiaci na školách s VJM majú počas štúdia na ZŠ o 7,3 % viac povinných hodín**, t.z. sú značne preťažení v porovnaní s ich rovesníkmi, navštevujúcich školy s VJS (v porovnaní za 9 rokov štúdia, to je 720 vyučovacích hodín navyše, čo znamená v prepočte o 6 mesiacov dlhšiu dochádzku). Žiaci na ZŠ s VJM majú týždenne v každom ročníku vyšší počet vyučovacích hodín (o 1 až 4 h), ako žiaci na ZŠ s VJS.
4. **Najväčší problém** vidíme v časovej dotácii vzdelávacej oblasti "Jazyk a komunikácia" (ide o predmety Maďarský jazyk a literatúra, Slovenský jazyk a literatúra a Anglický jazyk), a to hlavne na primárnom stupni vzdelávania - pozri RUP pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. **Kým pre ZŠ s VJS je vymedzená hodinová dotácia na materinský jazyk 9 - 8 - 7 - 7, celkovo 31 h na 1. st. ZŠ, základné školy s VJM majú len 5 - 6 - 5 - 5, spolu 21h.** Upozorňujeme na fakt, že materinský jazyk na ZŠ s VJM (t.j. maďarský jazyk a literatúra) má rovnaké funkcie, úlohy a poslanie, ako materinský jazyk na ZŠ s VJS (t.j. slovenský jazyk a literatúra); musí mať preto aj rovnaké postavenie v základnom vzdelávaní. Poznamenávame, že vyučovací predmet materinský jazyk a literatúra na 1. st. má rozhodujúce postavenie, nakoľko nejedná sa "len" o osvojenie si obsahových a výkonových požiadaviek predmetu, ale aj o vybudovanie a vytvorenie **základov pre rozvoj všetkých ostatných kompetencií** a takisto o polozenie si **základov ďalšieho úspešného a efektívneho učenia sa vo všetkých ostatných predmetoch**. Takéto **dominantné postavenie materinského jazyka** vo vzdelávaní je potvrdené tak pedagogickými a psychologickými vedami, ako aj výsledkami rôznych národných a medzinárodných meraní, a garantované Ústavou SR, školským zákonom, Európskou chartou regionálnych a menšinových jazykov a ďalšími odporúčaniami a predpismi EÚ a OSN. **Zníženie rozsahu vyučovania materinského jazyka na školách s VJM (67% z časovej dotácie materinského jazyka na školách s VJS) považujeme za diskriminačné.**

Takéto zníženie v značnej miere znevýhodňuje žiakov škôl s VJM a obmedzuje ich právo na vzdelávanie v materinskom jazyku.

5. **Riešenie problému**, popísaného v predchádzajúcom bode vidíme: (1) v prehodnotení hodinovej dotácie predmetu Slovenský jazyk a literatúra, hlavne v 1. a 2. ročníku (samozrejme súčasne s prepracovaním, resp. novým prerozdelením obsahového a výkonového štandardu tohto predmetu), (2) v znížení počtu hodín na predmet Anglický jazyk v 3. ročníku (na 2 hod.).

Zníženie počtu hodín pre predmet SJL v 1. a 2. ročníku je možné kompenzovať osvojením si pevných základov čítania, písania a komunikácie v materinskom jazyku a zavedením moderných a efektívnych metód a foriem vyučovania slovenského jazyka, podporených kvalitnými učebnicami, pracovnými zošitmi a učebnými pomôckami, digitálnymi technológiami a rozdelením tried na skupiny, ktoré sa naplňajú do počtu najviac 12 žiakov.

Považujeme za nevyhnutné zvýšiť hodinovú dotáciu vyučovania materinského jazyka na 1. st. ZŠ minimálne na 7 - 7 - 6 - 6, t.j. celkovo na 26 hodín (zo súčasných 21 h).

6. Prekvapuje a zároveň znepokojuje nás, že „odborníci“, ktorí pripravili a schválili RUP pre školy s VJM, súhlasili s hodinovou dotáciou materinského jazyka v rozsahu 5 – 6 – 5 – 5 h, napriek tomu, že ide o kľúčový a nosný predmet z hľadiska celého ďalšieho štúdia, na ktorý sú kladené rovnaké požiadavky, ako na materinský jazyk na školách s VJS pri hodinovej dotácii 9 – 8 – 7 – 7 h. Tvorcovia RUP museli predpokladať, že školy s VJM v tejto situácii nebudú mať inú možnosť, ako disponibilné hodiny v 1. až 3. ročníku (3 – 2 – 1 h) pridať (späť) k hodinám materinského jazyka. (Poznámka: slovo „späť“ používame preto, lebo za posledných 60 rokov nikdy nebol pre materinský jazyk vyčlenený taký nízky počet hodín na 1. stupni, ako v RUP z roku 2008 a v terajšom inovovanom RUP.) Po takomto kroku zostávajúci rozsah disponibilných hodín by bol 1 – 1 – 0 – 0 h. Musíte ale uznať, že tie čísla sú príliš nízke nato, aby školy vôbec mohli vytvoriť svoj „obraz“, svoj individuálny školský program.
7. RUP pre ZŠ s VJM **nevytvára možnosť** žiakom 7-9. ročníka, záujemcom o **druhý cudzí jazyk**, zaviesť tento predmet v minimálnom rozsahu 2 h týždenne (porovnaj s bodom č. 5 v Poznámkach RUP pre ZŠ s VJS), nakoľko celkové disponibilné hodiny v týchto ročníkoch sú iba 1 – 1 – 2 h.
8. **Zavedenie predmetu Technika** vítame, zároveň ale upozorňujeme na to, že **väčšina škôl už nemá** pre tento predmet ani **kvalifikovaných učiteľov**, ani **priestorové a materiálno-technické podmienky a vybavenie**. Obávame sa, že z dobrej myšlienky rozvíjať manuálne a technické zručnosti žiakov napokon bude teoretické vyučovanie. Privítali by sme vhodnú kombináciu voľby tohto predmetu s voľbou druhého cudzieho jazyka (v trojkombinácii s posilnením niektorého predmetu, v časovom rozsahu 2 – 2 – 2 h v ročníkoch 7. až 9.) a vytvoriť tým priestor a možnosť pre vnútornú diferenciaciu žiakov podľa ich záujmov a schopností.
9. Zo všetkých štatistík jednoznačne vidieť, že Južné Slovensko hospodársky zaostáva, zanedbaná je dopravná infraštruktúra, nevytvára sa dostatočný počet pracovných miest, do týchto regiónov prichádza málo investícií. V južných okresoch je dlhodobá vysoká nezamestnanosť, sociálne postavenie väčšiny obyvateľov sa zhoršuje, súčasne ale intenzívne narastá rómska populácia. Značná časť škôl s VJM pôsobí práve v takýchto regiónoch. **Medzi deťmi a žiakmi ZŠ sú veľké rozdiely, čo sa týka ich rodinného zázemia, sociálno-ekonomického postavenia rodín, školskej a sociálnej zrelosti**

a pripravenosti, prístupu k vzdelávaniu, atď. Pedagogicky zvládnuť tieto problémy a vytvoriť rovnosť šancí pre každého žiaka si vyžaduje veľkú mieru „vnútornej slobody“ školy, možnosti **vnútornej diferenciacie obsahu, metód a foriem vzdelávania;** disponibilné hodiny, možnosť posilniť časovú dotáciu niektorých predmetov, resp. zaviesť nové predmety podporujúce profiláciu školy sú významnými prvkami pri riešení uvedených problémov. **Obmedzenie týchto možností nemôže byť tou správnou cestou.**

Vážený pán minister!

Štátne vzdelávacie programy sú základné obsahové dokumenty, ktoré minimálne na jedno desaťročie predurčujú obsah a proces výchovy a vzdelávania na našich školách, výsledky, úroveň a kvalitu vzdelávania, ako aj profil budúcich zodpovedných občanov SR. Inovované štátne vzdelávacie programy pre základné školy s vyučovacím jazykom maďarským považujeme za nedostatočne pripravené a nevhodné, v niektorých kľúčových bodoch až neprijateľné. **Žiadame Vás preto o odloženie účinnosti inovovaných štátnych vzdelávacích programov pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a prepracovanie rámcových učebných plánov a príslušných vzdelávacích štandardov v zmysle horeuvedených bodov. Náš Zväz disponuje dostatočným odborným zázemím a ponúka ministerstvu, resp. ŠPÚ pomoc a aktívnu spoluprácu pri riešení našich požiadaviek.**

V Komárne, 24. februára 2015

Z poverenia Celoštátneho výboru Zväzu maďarských pedagógov na Slovensku,

S úctou

Mgr. Tibor Jókai
predseda Zväzu

Na vedomie:

doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.

riaditeľ

Štátny pedagogický ústav

830 00 Bratislava, Pluhová 8